

СЕКЦІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ»

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Гребеник Т.В., директор ПТКІСумДУ

Події, які відбуваються у світі сьогодні, коли людство вступило в нове тисячоліття своєї історії, переконливо засвідчують, що проблема одержання якісної освіти дедалі виразніше набуває принципово нових тлумачень. Все це накладає свій відбиток на управління процесом громадянського виховання студентів вузу й супроводжується зростанням ролі громадянського виховання у формуванні й реалізації настанов Болонської системи, що повною мірою стосується України.

Визначення курсу на Європейський стандарт освіти не означає применшення ролі національних елементів, особливо по відношенню до виховного процесу проте стратегічне значення європейського зразка слід розглядати в контексті і як засіб забезпечення цього курсу.

Заслуговує увагу твердження про те, що «громадянське суспільство – це суспільний простір, що лежить поза владними й сімейними взаємозв'язками й діями, у яких індивіди поєднуються на добровільних засадах для просування спільних інтересів» [3, 58]. З погляду Л.Лойко формування громадянського суспільства «...є одним із векторів розвитку сучасної України, що декларується і на рівні політикуму, і на рівні громадської думки, і з боку вченого загалу» [2, с.27].

Тенденції розвитку суспільства свідчать про те, що неодмінною передумовою і водночас головним чинником прогресивних суспільних перетворень є зміни у способі громадянського мислення. На думку О.Кондратюк «суспільство в цілому та особа зокрема відчуває втрату соціальної основи, що виражається як відчуженість від сучасного та невпевненість у майбутньому. Це, зрозуміло, позначається на стані суспільної свідомості та формах поведінки» [1, с.42].

Наша країна прагне до Європейського співтовариства, і у цьому зв'язку для нас не байдужими є європейський досвід та рекомендації щодо вивчення та викладання основ прав людини. У цих умовах від студентів вищих навчальних закладів як носіїв майбутнього потенціалу держави вимагається високий рівень як фахової підготовки, так і громадянської вихованості.

Дослідник Ю.Терещенко справедливо зазначає: «Утворення життєво необхідних для українського державотворення та педагогічної праці креативних ідей, пов'язаних та зв'язаних на оптимізації шляхів подолання різних освітянських негараздів та колізій, потребує одного – теоретичної визначеності стосовно механізмів соціокультурних осучаснень, зокрема, встановлення реального місця і ролі освіти в суспільному житті» [3, с.297]. Нині одним із суспільних інститутів, який забезпечує демократичні зміни в суспільстві та свідомості громадян є інститут освіти.

Однак класична модель освіти перестає задовольняти вимоги життя, потрібно рахуватися з пануючою моделлю освіти та виховання, що визначена Болонськими угодами.

Зазначимо, що складність проблеми організації процесу громадянського виховання у вищому навчальному закладі в умовах Болонського процесу підсилюється тим, що сьогодні перевага надається розробкам щодо організації саме навчального процесу. У зв'язку з цим, зараз одним з найголовніших завдань вищої школи є пошук оптимальної побудови виховної системи у вищому навчальному закладі в цілому та громадянського виховання зокрема.

Нині вузи мають перетворитися на осередки громадянської освіченості в суспільстві, сприяти утвердженню демократичних цінностей, забезпечувати формування моральної і правової культури української молоді.

Першим завданням у цьому напрямі повинно стати формування нового типу громадянина, який має бути не тільки гармонійно розвиненою особистістю, а й достатньо автономним щодо держави (тобто здатним самостійно та усвідомлено визначати власну соціальну долю). Молоді в суспільстві належало і належить ключове місце. Тому вуз не може не виховувати.

О.Терещенко встановив, що «громадянське виховання – це всеохоплююча категорія, що поєднує всі грані педагогічного процесу» [3]. При цьому слід зазначити, що ефективність громадянського виховання великою мірою залежить від соціальних відносин, що склалися у суспільстві, а також від технологій, котрі використовуються педагогами вузів.

Поняття «громадянськість» досліджується науковцями педагогіки й соціології, політології й правознавства тощо. Нами громадянську вихованість студента визначено як багато компетентну, інтегровану, морально-духовну якість особистості, яка надає їй можливість відчувати себе морально, соціально, політично та психологічно захищеною.

На основі проведеного аналізу та узагальнення наукових досліджень щодо виявлення складових громадянської вихованості студентів вищої школи виокремлено наступні її компоненти: інтелектуальний, емоційно-ціннісний, практично-дієвий.

Суспільство задає цілі навчання і виховання. Вищі заклади освіти повинні стати школою саморозвитку, самодисципліни, свідомої відповідальності, співробітництва та творчості викладачів та студентів. Виховання на основі засвоєння певних цінностей є головним напрямком у формуванні особистості, її духовного світу та духовної культури. Найголовніше завдання вищої школи – пошук оптимальної побудови процесу виховання у вузі в цілому та громадянського зокрема.

До соціально-педагогічних передумов формування громадянської вихованості студентів вищої школи віднесено: «громадянське суспільство» - концептуальне знакове позначення сучасної епохи; особистість як соціальна цінність – центр системи освіти; зміни у способі громадянського мислення – головний чинник прогресивних сил ХХІ століття.

Оцінюючи стан теоретичного висвітлення та розробки проблеми, слід зазначити, що нині бракує досліджень, які надавали б системне уявлення з питань громадянського виховання саме у вузі.

В подальшому бачиться доцільним детальний розгляд компонентів громадянської вихованості студентів вищої школи.

1. Кондратюк О. Принцип соціальної згоди в сучасних суспільствах // Наукові записки, том 12, Політологія.- К.: КПВД «Педагогіка», 1999.- С.40-47.
2. Лойко Л.І. Національно-культурна корпоративність у громадянському суспільстві // Наукові записки, том 31, Політичні науки. - К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2004.- С.27-32.
3. Терещенко Ю. Сучасна освіта: гальма та колізії процесу демократизації України // Демократичний розвиток України. Матеріали конференції. Збірник наукових праць. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2006. – С.297-301.

КОМУНІКАТИВНА ЗАДАЧА СПІЛКУВАННЯ

Марченко Н., студентка, Басанець В.Г, викладач МАУП

Для розуміння сутності технології педагогічного спілкування необхідно звернутися до поняття "комунікативна задача", оскільки